

Бондаренко Олена Андріївна, завідувач,
Лобенко Наталія Миколаївна, методист
лабораторії-центру ЗНО та моніторингу якості освіти,
Семенова Людмила Дмитрівна,
учителька української мови та літератури Смілянської спеціалізованої школи I-III
ступенів №12 Смілянської міської ради Черкаської області

Модельна навчальна програма
«Українська мова. 5-6 класи»
для закладів загальної середньої освіти
(автори Заболотний О.В., Заболотний В.В.
Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.)

КОНТРОЛЬНА РОБОТА №6
*Словосполучення і речення. Головні та другорядні члени речення. Речення, його
граматична основа. Види речень за метою висловлювання та емоційним
забарвленням. Пунктуаційна помилка. Другорядні члени речення.*

ВАРІАНТ 1

Початковий рівень

1. Сучасні українські вчені стверджують, що дитина-читач – цінність XXI століття. Дитина не перестає читати – просто її читання стає іншим: більш індивідуальним, інформаційним і поверховим. За результатами опитування, соціальний статус книги знизився. На першому місці – звернення дітей до масмедіа (теле, радіо). Учені переконані, що читання – це не лише проста навичка, а й складний вид діяльності. Він передбачає орієнтування в потоках інформації, сприймання та розуміння змісту тексту, його осмислення і засвоєння, а також подальше використання прочитаного у повсякденному житті для досягнення власних цілей. Тому книга завжди займатиме особливе місце в інтелектуальному та духовному збагаченні людини.

Визнач серед сполучень слів із тексту словосполучення.

А українські вчені

Б сприймання та розуміння

В він передбачає

Г в інтелектуальному та духовному

2. Відгадай загадку: «Сопе, хропе, часом чхає, сюди-туди зазирає, на морозі замерзає, бо одєжини не має». Укажи, у якому рядку відповідь на цю загадку утворює стійке словосполучення – фразеологізм.

А кирпатий ...

Б побачив ...

В довгий ...

3. Лелека – символ сімейного добробуту, любові до рідної землі, Батьківщини. За народними повір'ями, щасливий той двір, де є гніздо лелеки, бо ця птаха священна...

Г У народі лелеку прозивають чорногузом.

Установи відповідність між головним та залежним словом.

- | | | | |
|---|------------|---|-------------|
| 1 | Відкрити | А | двері |
| 2 | Заклад | Б | лікувальний |
| 3 | Виписати | В | блінчики |
| 4 | Смачні ... | Г | газету |
| | | Д | лікарський |
| | | Е | магазин |
| | | Є | речення |
| | | Ж | млинці |

Достатній рівень

7. З 2002 року в нашій країні встановлено День миру, який відзначається щорічно 21 вересня у Міжнародний день миру. Нині для нашої держави це свято є особливо значущим. Кожен свідомий українець мріє про якнайшвидше припинення бойових дій в Україні, про повернення рідних, близьких, друзів, про мирне небо над головою, про світле майбутнє дітей, про загоєння нестерпних ран у людських серцях, захист від агресорів.

Дуже багато українських авторів створили пісні для дітей, темою яких є мир.

Прочитай цитати із таких пісень та установи відповідність між реченням та його схемою.

1	Злітають до неба рядками дитячі листи... (М. Білівська (Гошовська), О. Первова-Рошка)	А	_____ _____ й _____
2	Діти на Землі хочуть щастя й миру... (К.Бужинська)	Б	_____ . _____ _____ й _____
3	Вже стомились наші люди від біди й напасті... (І.Карауш)	В	_____ _____ _____
4	Тож єдина думка нас нехай єдна! (Н.Май)	Г	_____ _____ _____ !

8. Весна – чудова пора року. Вона пробуджує в душах людей щирі й ніжні почуття, бо настає не лише в природі, а й у серцях тих, хто здатен відчувати красу та спроможний милуватися навколишнім світом. Багато поетів зверталося до теми весни у своїй творчості. Одна із них – Леся Українка, яка внесла в нашу мову такі слова, як «напровесні» та «промінь», а портрет її, до речі, зображено на купюрі номіналом у 200 грн. Прочитай поезію Лесі Українки «Стояла я і слухала весну».

Запиши через кому без пробілу номери цифр, які вказують на **другорядні члени речення**.

Стояла (1)я і слухала (2)весну,
Весна мені (3)багато (4)говорила,

Співала пісню (5)дзвінку, голосну
То (6)знов таємно-тихо шепотіла.

Вона мені (7)співала про любов,
Про молодощі, (8)радощі, надії,
Вона (9)мені переспівала знов
Те, що давно мені співали (10)мрії.

9. Одним із найвеличніших весняних свят є Великдень. Щороку воно припадає на різні дні. «Христос Воскрес! Воістину Воскрес!» – чуємо ми в цей день, який не можемо уявити без писанки або крашанки. А чи знаєш ти, що на території Канади, у містечку Вегревілл, розташованому на схід від Едмонтона, знаходиться найбільше в світі пасхальне яйце? Його довжина становить 8 м, а ширина – 5 м. Ця «писанка», вагою близько 2270 кг, зроблена з уламків літаків. Виготовили цей пам'ятник на згадку про тих українців, що першими приїхали до Канади.

Багато хто з українських письменників оспівував це свято у своїх творах.

Прочитай вірш Ніни Куфко «Свято Пасхи недалечко», запиши через кому без пробілу номери цифр, які вказують на **головні члени речення**.

Свято Пасхи недалечко

Свято Пасхи недалечко,
(1)Люди (2)звичай (3)бережуть, –
Розмальовують яєчка,
Пишні (4)пасочки печуть.
Святкування (5)йде віками, –
Це такі чудові дні:
В гості йти, під рушниками
Страви нести запашні.
Доброзичливо, з любов'ю
Мати щирі почуття,
Людям зичити (6)здоров'я
І щасливого життя.
(7)Святість – це чарівне (8)слово,
Тільки треба так зуміть,
Щоб життя своє (9)святково
У труді й добрі прожить.

Н. Куфко

Високий рівень

10. Прочитай текст і виконай завдання до нього.

Мовчання – золото

Мовчання – це виражальний засіб, що використовують у спілкуванні. Треба вміти замовкнути самому й дати змогу помовчати співрозмовникові. Позитивно мовчання сприймається, коли воно засвідчує *намір* мовця ніби залишити співрозмовника віч-на-віч

з самим собою, щоб обдумати щойно почуте, зосередитися, зорієнтуватися, визначити лінію своєї подальшої поведінки.

Але мовчання може сприйматися і негативно: це відбувається тоді, коли ним повідомляють: «Ти говориш такі нісенітниці, що мені навіть не хочеться відповідати, заперечувати чи коментувати». Дуже образливим є мовчання, коли людина не отримує *відповіді* на привітання, запитання, побажання тощо. Як кажуть французи, таке мовчання віддаляє людей більше, ніж відстань.

Але коли ви роздратовані, коли ваші слова можуть образити співрозмовника, помовчати однозначно варто.

1. З *мовчанням* навіть пов'язані традиції. 2. Наприклад, японці дивуються балакучості європейців, а в Кореї головною чеснотою чоловіка в ставленні до дружини завжди вважали небалакучість. 3. А от мовчазні *люди* не до вподоби американцям, і французам і *італійцям*. 4. В українців є прекрасні приказки-правила...

За Я. Радевич-Винницьким

10.1. Визнач відмінки виділених додатків.

	Відмінок		Іменник
1	Знахідний	А	намір
2	Орудний	Б	відповіді
3	Родовий	В	мовчанням
4	Давальний	Г	люди
		Д	італійцям

10.2. Укажи, якими членами речення є виділені слова у фрагментах речень.

	Член речення		Фрагменти речень
1	підмет	А	Ти говориш такі <i>нісенітниці</i> ...
2	присудок	Б	<i>Позитивно</i> мовчання сприймається...
3	означення	В	<i>Мовчання</i> – це виражальний засіб...
4	обставина	Г	...японці <i>дивуються</i> балакучості європейців...
		Д	В українців є <i>прекрасні</i> приказки-правила...

10.3. Укажи номер речення в останньому абзаці, у якому допущено пунктуаційну помилку: розділові знаки при однорідних додатках. (у відповідь запиши лише номер речення цифрою)

10.4. Продовженням останнього речення можуть бути всі прислів'я / приказки, **окрім...**

А Умій сказати – умій і змовчати.

Б Або розумне казати, або зовсім мовчати.

В Не соромно мовчати, як нічого сказати.

Г Коли гроші говорять – правда мовчить.

Д Будь-яке мовчання краще за бурчання.

Відповіді**Контрольна робота №6. Варіант №1**

№ п/п	Правильна відповідь
1	А
2	Г
3	Г
4	1 – В, 2 – А, 3 -Б
5	1 – А, 2 – Г, 3 – В, 4 – Д, 5 - Б
6	1 – Е, 2 – Б, 3 – Є, 4 – Ж
7	1 – В, 2 – А, 3 – Б, 4 – Г
8	2,3,5,6,8,9
9	1,3,5,7,8
10	10.1. 1 – А, 2 – В, 3 – Б, 4 – Д 10.2. 1 – В, 2 – Г, 3 – Д, 4 – Б 10.3. 3 10.4. Г, Д

Бондаренко Олена Андріївна, завідувач,
Лобенко Наталія Миколаївна, методист
лабораторії-центру ЗНО та моніторингу якості освіти,
Семенова Людмила Дмитрівна,
учителька української мови та літератури Смілянської спеціалізованої школи І-ІІІ
ступенів №12 Смілянської міської ради Черкаської області

Модельна навчальна програма
«Українська мова. 5-6 класи»
для закладів загальної середньої освіти
(автори Заболотний О.В., Заболотний В.В.
Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.)

КОНТРОЛЬНА РОБОТА №6

Словосполучення і речення. Головні та другорядні члени речення. Речення, його граматична основа. Види речень за метою висловлювання та емоційним забарвленням. Пунктуаційна помилка. Другорядні члени речення.

ВАРІАНТ 2**Початковий рівень**

1. Сучасні українські вчені стверджують, що дитина-читач – цінність ХХІ століття. Дитина не перестає читати – просто її читання стає іншим: більш індивідуальним,

інформаційним і поверховим. За результатами опитування, соціальний статус книги знизився. На першому місці – звернення дітей до масмедіа (теле, радіо). Учені переконані, що читання – це не лише проста навичка, а й складний вид діяльності. Він передбачає орієнтування в потоках інформації, сприймання та розуміння змісту тексту, його осмислення і засвоєння, а також подальше використання прочитаного у повсякденному житті для досягнення власних цілей. Тому книга завжди займатиме особливе місце в інтелектуальному та духовному збагаченні людини.

Визнач серед сполучень слів із тексту, що **НЕ** є словосполученням.

- А проста навичка
- Б збагаченні людини
- В дитина не перестає читати
- Г у повсякденному житті

2. Відгадай загадку: «Два брати через гору живуть і ніколи один до одного в гості не ходять». Укажи, у якому рядку відповідь на цю загадку утворює стійке словосполучення.

- А фарбувати...
- Б замилювати ...
- В блакитні ...
- Г дивитися в ...

3. Ластівка – один із найкрасивіших перелітних птахів, який має довгий роздвоєний хвіст із глибоким вирізом, тонкі крила. У повітрі ця пташка здійснює запаморочливі акробатичні трюки. Ластівка має яскраве оперення – на спині блискуче пір'я, а черевце – біле.

Прочитай речення й визнач, яке з них є односкладним.

- А Ластівкові – багате видами сімейство горобцеподібних.
- Б Більшу частину життя ластівка проводить в повітрі.
- В Вони навіть можуть ловити комах на льоту.
- Г Сьогодні відомо близько 120 видів цих птахів.

Середній рівень

4. Багато хто не знає, що Павло Тичина мав задатки художника, і в зрілому віці часто шкодував, що не пішов тим шляхом. А твори поет писав лише олівцем.

Прочитай цитати з творів Павла Тичини й установи відповідність між реченням і його видом за метою висловлювання.

- | | | | |
|---|--|---|-------------|
| 1 | Гаї шумлять – я слухаю. | А | Питальне |
| 2 | Чув про степ, що ген-ген простягнувся? | Б | Розповідне |
| 3 | Пошли, о Боже, пташку в світ! | В | Спонукальне |

5. Володимир Миколайович Сосюра увійшов у поезію як співець любові й вічної світозміни. Творчість автора – це безмежний світ, це історії, що переживаються в любові

й ненависті, радості й журбі. Пристрасне слово поета народжується з безумовної віри в життя, що упереджує всі питання про доцільність існування особистості.

Прочитай цитати з творів В. Сосюри й установи, якими членами речення є виділені слова.

- | | | | |
|---|--|---|-----------|
| 1 | <i>Любiть</i> Україну у сні й наяву... | А | Підмет |
| 2 | Як не любити <i>рiдну</i> мову і як її не берегти? | Б | Присудок |
| 3 | <i>Ми</i> збили з нього злі закови... | В | Додаток |
| 4 | Воно iде <i>в народи</i> для вічного життя. | Г | Означення |
| 5 | О зброє щастя, слово, я жить з <i>тобою</i> звик! | Д | Обставина |

6. Уяви, що до тебе звернувся однокласник (-ця) із проханням допомогти утворити словосполучення, адже ти дуже добре засвоїв навчальний матеріал. Допоможи йому (їй).

Установи відповідність між головним та залежним словом.

- | | | | |
|---|--------------|---|-----------|
| 1 | Лікувати | А | вчителів |
| 2 | Поведінка | Б | гроші |
| 3 | Подякувати | В | тактовна |
| 4 | ... автобуса | Г | хворого |
| | | Д | зупинка |
| | | Е | тактична |
| | | Є | остановка |
| | | Ж | вчителеві |

Достатній рівень

7. З 2002 року в нашій країні встановлено День миру, який відзначається щорічно 21 вересня у Міжнародний день миру. Нині для нашої держави це свято є особливо значущим. Кожен свідомий українець мріє про якнайшвидше припинення бойових дій в Україні, про повернення рідних, близьких, друзів, про мирне небо над головою, про світле майбутнє дітей, про загоєння нестерпних ран у людських серцях, захист від агресорів.

Дуже багато українських авторів створили пісні для дітей, темою яких є мир.

Прочитай цитати із таких пісень та установи відповідність між реченням та його схемою.

1	І чути молитву мамину про мир на своїй землі... (М. Білівська, (Гошовська), О. Первова-Рошка)	А	_. і _ == _ _ _ _ _ ~~~~~ _ _ _ і _ _ _
2	Ми теплом зігрієм цілий світ... (К.Бужинська)	Б	_ _ _ _ _ == ~~~~~ _ _ _
3	Подаруйте людям мир, подаруйте спокій... (І.Карауш)	В	== _ _ _ _ _ ~~~~~ _ _ _ _ _ ~~~~~ _
4	Ніжно і радісно хиляться до нас знайомі кущі і дерева. (С.Васильченко)	Г	== _ _ _ _ _ , == _ _ _

8. Весна – чудова пора року. Вона пробуджує в душах людей щирі й ніжні почуття, бо настає не лише в природі, а й у серцях тих, хто здатен відчувати красу та спроможний милуватися навколишнім світом. Багато поетів зверталось до теми весни у своїй творчості. Один із них – Володимир Сосюра, якого називають «співцем кохання» і який створив у літературі образ «вишневої України».

Прочитай уривок із поезії Володимира Сосюри «Люблю весну, та хто її не любить...», запиши через кому без пробілу номери цифр, які вказують на **другорядні члени речення**.

(1)Люблю (2)весну, коли плюскочуть (3)ріки,
Коли ридає од (4)щастя соловей
І заглядає сонце під повіки
У тишині задуманих алей...

Люблю, коли (5)блукає місяць в травах,
(6)Хатини білить променем (7)своїм
І п'є тепло ночей (8)ласкавих,
А на лугах пливе туманів (9)дим...

9. Одним із найвеличніших весняних свят є Великдень. Щороку воно припадає на різні дні. «Христос Воскрес! Воістину Воскрес!» – чуємо ми в цей день, який не можемо уявити без писанки або крашанки. А чи знаєш ти, що на території Канади, в містечку Вегревілл, розташованому на схід від Едмонтону, знаходиться найбільше в світі пасхальне яйце. Його довжина становить 8 м, а ширина – 5 м. Ця «писанка», вагою близько 2270 кг, зроблена з уламків літаків. Виготовили цей пам'ятник на згадку про тих українців, що першими приїхали до Канади.

Багато хто із українських письменників оспівував це свято у своїх творах. Прочитай вірш В. Борща «Світлий ранок», запиши через кому без пробілу номери цифр, які вказують на **головні члени речення**.

Світлий ранок

Перлами та златом
(1)Роси (2)розлились,
У святкові (3)шати
Яблульки (4)вдяглись.

Прокидайтесь, діти,
(5)Ранок вже настав!
Горобець (6)привітно
Пісню заспівав.

Божого творіння
Велич і краса
(7)Славлять воскресіння
Господа Христа.

Хай цей хор (8)дитячий —
Пісенька проста
(9)Прославляє дзвінко
Славний (10)день Христа.

В. Борщ

Високий рівень

10. Прочитай текст і виконай завдання до нього.

Усе прекрасне на землі – від любові. Любов до *Батьківщини*. Любов до матері. Батьківська любов. *Любов* до музики. Любов до дівчини, до юнака, до жінки, до чоловіка. Любов до справи. Любов до життя.

1. Людина, яка любить і сподівається на *взаємність*, живе багатим духовним *життям*. 2. Це почуття пробуджує в ній відповідальність за свої дії вчинки. 3. Вона здатна на велику самопожертву заради щастя того, кого вона любить. 4. Навряд чи можна чекати глибокого, високого почуття від людини з дрібною душею, з корисливими й егоїстичними інтересами.

Любов людська повинна бути не тільки красивою, відданою, але й мудрою. І тільки тоді, коли вона мудра й обачлива, вона може бути щасливою.

10.1. Визнач відмінки виділених додатків.

	Відмінок		Іменник / займенник
1	Родовий	А	життям
2	Орудний	Б	Батьківщини

3	Знахідний	В	любов
4	Місцевий	Г	взаємність
		Д	в ній

10.2. Укажи, якими членами речення є виділені слова у реченнях та їх фрагментах.

	Член речення		Фрагменти речень
1	підмет	А	...бо це почуття <i>пробуджує</i> в ній відповідальність...
2	присудок	Б	Вона здатна на <i>велику</i> самопожертву заради щастя...
3	обставина	В	Любов <i>до справи</i> .
4	означення	Г	<i>Любов</i> людська повинна бути не тільки красивою...
		Д	Усе прекрасне <i>на землі</i> – від любові.

10.3. Укажи номер речення в другому абзаці, у якому допущено пунктуаційну помилку: розділові знаки при однорідних додатках. (у відповідь запиши лише номер речення цифрою)

10.4. До тексту будуть доречними всі заголовки, **окрім...**

А Ми живемо для того, щоб любити.

Б Світ тримається на любові.

В Без любові до людини немає любові до батьківщини.

Г Усе починається з любові...

Д Любов утікає, коли немає багатства.

Відповіді

Контрольна робота №6. Варіант № 2

№ п/п	Правильна відповідь
1	В
2	Б
3	Г
4	1 – Б, 2 – А, 3 – В
5	1 -Б, 2 – Г, 3 – А, 4 – Д, 5 - В
6	1 – Г, 2 – В, 3 – Ж, 4 – Д
7	1 – В, 2 – Б, 3 – Г, 4 – А
8	2,4,6,7,8
9	1,2,4,5,7,9
10	10.1. 1 – Б, 2 – А, 3 – Г, 4 – Д 10.2. 1 – Г, 2 – А, 3 – Д, 4 – Б 10.3. 2 10.4. В, Д

Використані джерела

1. Бужинська К. «Діти за мир у всьому світі». URL: https://goodsongs.com.ua/song153729_katya-bujinskaya_diti-za-mir-u-vsomu-sviti.html
2. Білівська (Гошовська) М., Первова-Рошка О. «Ми за мир». URL: <https://www.pisni.org.ua/songs/6312348.html>
3. Вірші на Великдень для дітей. URL: <https://mini-rivne.com/virshi-na-velukren-dla-ditej/>
4. Володимир Сосюра знаний і невідомий. URL: <http://museumlit.org.ua/>
5. Загадки про ніс. URL: <http://korusno-znatu.in.ua/inshe/zagadky/zagadky-pro-nis/>
6. Загадки про очі. URL: <http://korusno-znatu.in.ua/inshe/zagadky/zagadky-pro-ochi/>
7. Карауш І. «Голуб миру». URL: <https://vseosvita.ua/library/avtorska-pisnia-holub-myr-slova-inna-karaush-muzyka-olha-maievskaya-579305.html>
8. Лелека – символ щастя і родини, любові до всієї Батьківщини. URL: <http://svit-8.blogspot.com/2020/04/1042020.html>
9. Май Н. «Пісня на добро». URL: <https://www.pisni.org.ua/songs/7225363.html>
10. Павло Тичина. Цікаві факти. URL: https://galinfo.com.ua/news/128_rokiv_tomu_narodyvsya_pavlo_tychyna_tsikavi_fakty_279336.html
11. Проект "Ластівка весну починає, осінь накликає". URL: <http://filchenkonata.blogspot.com/2014/10/4.html>
12. Сосюра В. «Люблю весну, та хто її не любить...». URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=298>
13. Українка Леся. «Стояла я і слухала весну...» URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=521>
14. Цікаві факти про Максима Рильського. URL: <https://dovidka.biz.ua/maksim-rilskiy-tsikavi-fakti>
15. 21 вересня у всьому світі відзначають Міжнародний день миру. URL: <https://dszn.smr.gov.ua/21-veresnya-u-vsomu-sviti-vidznachayut-mizhnarodnij-den-miru/>